

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

İstihdamla ilgili kavramlar...

İstihdam: Dar anlamda, işgücünün çalışması veya çalıştırılmasıdır.

İstihdam kavramı ile sadece **işgücünün**, yani emek faktörünün çalıştırılması kastedilmektedir.

Faal nüfus: Bir ülke nüfusunun 15 – 64 yaş arasında kalan kısmına **faal/aktif nüfus** denir.

İstihdamla ilgili kavramlar...

İşgücü: Faal nüfustan, akıl ve beden bakımından çalışamaz durumda olanlar ile kendi arzuları ile çalışmamayı tercih edenler çıkarıldığında geriye kalan nüfusa **işgücü** denir.

İşgücü, ekonomide çalışma isteği ve gücü olup, geçer ücret seviyesinde ve kanun veya örf ve adetle belirlenmiş çalışma saatlerinde çalışmaya hazır olan nüfusu gösterir.

İstihdamla ilgili kavramlar...

İşgücüne iş bulmak, iktisat politikasını hazırlayan ve yönetenlerin en temel görevidir.

Bir makro **ekonomik sistemin başarısı**, işgücüne iş bulup bulamamasına göre belirlenir.

İstihdam hacmi: İşgücünün, kendine ait bir işi olup fiilen çalışan kısmına **istihdam hacmi** denir.

İstihdamla ilgili kavramlar...

İşgücü, *istihdam hacmi* ile *işsizlerin* toplamından oluşur.

Tam istihdam: İşgücünün tamamının iş bulmasına Tam İstihdam denir.

- Ekonomide tam istihdamın sağlanması, iktisat politikasının temel hedeflerinden biridir.

İşsizlik ve Başlıca İşsizlik Türleri

İşgücünün **İstihdam Hacminden** büyük olması durumunda **işsizlik** ortaya çıkar.

Çok sayıda işsizlik sınıflandırılması bulunmakla birlikte genel olarak **2 tür işsizlik** vardır:

- 1- **Açık** İşsizlik
- 2- **Gizli** İşsizlik

İşsizlik ve Başlıca İşsizlik Türleri

Açık İşsizlik

- Çalışma isteği ve gücü olup, cari ücret seviyesinde ve ayrıca kanun veya örf ve adetle belirlenmiş çalışma saatlerinde iş aradığı halde iş bulamayanların oluşturduğu işsizliğe **Açık İşsizlik** denir.
- Herhangi bir işsizin açık işsiz sayılabilmesi için, **çalışma isteğine** ve **gücüne** sahip olması gerekir.

İşsizlik ve Başlıca İşsizlik Türleri

Gizli İşsizlik

- **Bir işi olduğu halde marjinal verimliliği sıfır** olan, çalışır görüldüğü halde toplam üretime hiç katkısı olmayanların oluşturduğu işsizliğe **Gizli İşsizlik** denir.
- Gizli işsizlerin işi vardır ama üretime hiç katkıları yoktur.
- **Marjinal verimlilik**, işe başlayan en son işçinin üretime katkısıdır.

İşsizlik ve Başlıca İşsizlik Türleri

Gizli İşsizlik

Optimum işçi sayısını nasıl hesaplayacağız?

- İşe başlayan en son işçinin üretime katkısının sıfır olduğu, bir başka deyişle **marjinal verimliliğinin sıfır olduğu noktada** işe daha başka işçi almamak gerekir.
- Bu noktada **işçiye ödenen ücret** ile işçinin **üretime kattığı değer** birbirine **eşittir**.
- Bu nedenle işyeri, **optimum (en uygun) işçi sayısına ulaşmıştır**.

İşsizlik ve Başlıca İşsizlik Türleri

Gizli İşsizlik

- Türkiye'de gizli işsizliğin yüksek olduğu yerler neresidir?

1. Tarım sektörü
2. KİT
3. Belediyeler ve Belediye şirketleri (BİT)
4. ...?

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

1. Friksiyonel işsizlik

2. Yapısal işsizlik

- Üretim teknolojisinin değişmesi
- Tüketici tercihlerinin değişmesi

3. Konjonktürel işsizlik

4. Mevsimlik işsizlik

5. Doğal işsizlik

Başlıca **Açık İşsizlik** Türleri

1. **Friksiyonel (Arızî/Geçici) İşsizlik**

- İşgücüne yeni katılan gençler ile çeşitli nedenlerden dolayı mevcut **işini bırakıp yeni iş arayanların** oluşturduğu **işsizlik** türüdür.
- Aslında ekonomide bu tür işsizlere yetecek kadar iş imkanı bulunmaktadır.
- Ancak, friksiyonel işsizler, kendilerine teklif edilen yeni işleri, eski işleri ile ve aldıkları eski ücretleri ile veya başka işlerle karşılaştırarak beğenmezler.

Başlıca **Açık İşsizlik** Türleri

1. **Friksiyonel (Arızî/Geçici)** İşsizlik

- Friksiyonel işsizliğin sebebi, işgücü piyasasının iyi çalışmaması, iş arayanlarla boş iş imkânlarını kolayca birbiriyle buluşturamamasıdır.
- Burada işgücü piyasası ile kastedilen **Türkiye İş Kurumu**'dur.
- Bu kurum ne kadar iyi çalışırsa friksiyonel işsizlik o kadar düşük olur.
- Buna rağmen her ülkede **%1 ile %3 arasında** friksiyonel işsizlik bulunmasını **normal** karşılamak gerekir.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

2. Yapısal İşsizlik

Zaman içinde üretim teknolojisinde ve tüketici tercihlerinde meydana gelen değişmelerin ekonominin talep ve üretim yapısında yol açtığı değişikliklere, işgücünün uyum sağlama sürecinin yol açtığı işsizliğe **Yapısal İşsizlik** denir.

1. Üretim Teknolojisinin Değişmesi:

Konfeksiyon sektörü, emek yoğun teknolojiler kullanırken, otomotiv sektörü sermaye yoğun teknolojilere yönelmektedir.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

2. Yapısal İşsizlik

1. Üretim Teknolojisinin Değişmesi...

Sermaye yoğun teknoloji uygulamalarına tarım sektöründe mekanizasyon, sanayi sektöründe de otomasyon adı verilmektedir.

Üretim sürecinde **emek yoğun teknolojilerden sermaye yoğun teknolojilere geçiş esnasında** ortaya **yapısal işsizlik** çıkmaktadır.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

2. Yapısal İşsizlik

2. Tüketici Tercihlerinin Değişmesi:

Ekonomide zaman içinde tüketici tercihlerinin değişmesi, geleneksel ürünlerin üretiminde çalışanların işlerini kaybetmesine yol açmaktadır. İletişim araçlarının yaygınlaşması, yoğun kültür alışverişleri ve moda etkili olmaktadır.

Yeni zevk ve tercihler, talebin yönünü değiştirerek, modası geçen malların üretimini caydırmaktadır.

Dolayısıyla, modası geçen malların üretiminde uzmanlaşan işçiler, işlerini kaybetmektedirler.

Başlıca **Açık İşsizlik** Türleri

2. **Yapısal** İşsizlik

2. Tüketici Tercihlerinin Değişmesi:

Ekonomide değişimi önlemek söz konusu olmadığına göre yapısal işsizlikten kaçınmak neredeyse imkânsızdır.

İster **teknoloji değişimi**, isterse **tüketici tercihlerinden** kaynaklanmış olsun, ortaya çıkan yapısal işsizliği önleyebilmek için işini kaybedenlerin bir kısmına **yeni işler için uyum programlarının düzenlenmesi** tavsiye edilmelidir.

Siz olsanız ne tavsiye edersiniz?

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

3. Konjonktürel İşsizlik

Bir konjonktür devresinin daralma döneminde ortaya çıkan işsizliğe **konjonktürel işsizlik** denir.

- Ekonomik hayat tekdüze olmayıp, zaman içinde genişleyip daralarak dalgalanır.
- **Ekonominin genişlemesi, toplam talebin, milli gelirin ve istihdam seviyesinin artması** ve ekonomik hayatın canlanmasıdır.
- Toplam talep artışları yatırımları kârlı ve girişimcileri gelecek için iyimser hale getirdiği için yatırımlar artar. Böylece **üretim ve istihdam seviyesi yükselir**. Bu döneme **genişleme (boom) dönemi** denir.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

3. Konjonktürel İşsizlik

- Ekonominin sürekli olarak genişleme döneminde kalmaları imkansızdır. Bir süre sonra toplam üretim, toplam talebi aşarak stok birikimine yol açar. Bu durumda üretilen mallar satılamaz, elde kalır.
- Stokların birikmesi, yatırımların kârlılığını düşürür ve girişimcileri gelecekle ilgili olarak karamsar bir duruma sokar.
- Geleceği parlak görmeyen girişimciler, yatırımdan vazgeçerler.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

3. Konjonktürel İşsizlik

- Yatırımların azalması, üretim ve istihdam seviyesini düşürür.
- İşsizlik baş gösterir.
- Bu döneme de **daralma** (resesyon, depresyon) **dönemi** denir.
- Bir genişleme dönemini bir daralma dönemi, bir daralma dönemini de bir genişleme dönemi izleyerek ekonomik hayat çalkalanır /dalgalanır gider.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

3. Konjonktürel İşsizlik

- Bir genişleme dönemi ile bir daralma döneminden oluşan zaman aralığına bir konjonktür (dalgalanma) devresi adı verilir.
- Konjonktürel işsizlik, konjonktürün daralma (resesyon, depresyon) döneminde ortaya çıkar.
- Daralma döneminin uzunluğuna göre konjonktürel işsizlik bazan 2 yıl kadar sürebilir.
- Bazı iktisatçılar, konjonktürel işsizlikten kurtulabilmek için para ve maliye politikası tavsiye ederler.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

4. Mevsimlik İşsizlik

Ekonominin bazı sektörlerinde işgücü talebinin yılın bazı mevsimlerine yığılması nedeniyle, işgücü talebinin düşük olduğu veya hiç olmadığı mevsimlerde ortaya çıkan işsizliğe **mevsimlik işsizlik** denir.

- Özellikle tarım ve inşaat sektörlerinde çalışanlar kış mevsiminde işsiz kalır.
- Türkiye’de mevsimlik işsizlik, önemini korumakla beraber iktisadi büyüme ile birlikte zaman içinde gündemden düşecektir.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

5. Doğal İşsizlik

- Friksiyonel işsizlik ile Yapısal işsizliğin toplamına **Doğal İşsizlik (Dİ)** denir.
- Başlı başına bir işsizlik türü değildir.
- **Dİ oranı** gelişmiş ülkelerde % 3, gelişmekte olan ülkelerde % 6.
- Türkiye ekonomisi için %6'lık bir işsizlik oranı doğal, bunun üstü hastalık belirtisidir.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

1. Friksiyonel (Arzı/Geçici) İşsizlik

- İşgücüne yeni katılan gençler ile çeşitli nedenlerden dolayı mevcut **işini bırakıp yeni iş arayanların** oluşturduğu **işsizlik** türüdür.
- Aslında ekonomide bu tür işsizlere yetecek kadar iş imkanı bulunmaktadır.
- Ancak, friksiyonel işsizler, kendilerine teklif edilen yeni işleri, eski işleri ile ve aldıkları eski ücretleri ile veya başka işlerle karşılaştırarak beğenmezler.

Başlıca Açık İşsizlik Türleri

2. Yapısal İşsizlik

1. Üretim Teknolojisinin Değişmesi...

Sermaye yoğun teknoloji uygulamalarına tarım sektöründe mekanizasyon, sanayi sektöründe de otomasyon adı verilmektedir.

Üretim sürecinde **emek yoğun teknolojilerden sermaye yoğun teknolojilere geçiş esnasında** ortaya **yapısal işsizlik** çıkmaktadır.

İşsizlik Oranının Hesaplanması

İşsizlik oranı ile enflasyon oranı, ekonominin başarısını ölçmede kullanılan 2 temel ölçüdür.

Bu iki oran ne kadar düşükse ekonominin o ölçüde başarılı olduğu sonucuna varılır.

$$\text{İşsizlik Oranı} = (\text{İşsiz Sayısı} / \text{İşgücü Arzı}) \times 100$$

İşsizlik Oranının Hesaplanması

Örnek: 2016 yılı işsiz sayısı: 1 milyon
2016 yılı İşgücü sayısı: 20 milyon
İşsizlik Oranı = $(1/20) \times 100$
= % 5

Türkiye'de İşsizlik Oranının Hesaplanması

İşsizlik Oranı= (İşsiz sayısı/Sivil işgücü arzı)x100

Türkiye'nin işgücünden, **silah altında bulunan askerler** ile **öğrenciler** çıkarıldıktan sonra geriye kalan kısma **sivil işgücü** denilmektedir.

Bu durumda Türkiye'nin işsizlik oranı sizce **yüksek mi, düşük mü çıkar?**

Eksik İstihdam ve Gerçek İşsizlik Oranı

- İşgücünün çalışıp çalışmadığını belirlemek amacıyla hazırlanan işgücü anketinin uygulandığı hafta içinde, sadece **1 saat çalışmış olanlar bile** işsiz sayılmayıp, **eksik istihdam** başlığı altında toplanmaktadır.
- Eksik istihdam kapsamına girenler, aslında düzenli bir işleri olmayıp, amele pazarlarında iş bulunca çalışan, bulamayınca boş gezen işgücünden meydana gelmektedir.

Eksik İstihdam ve Gerçek İşsizlik Oranı

- Bu nedenle, Türkiye’de **eksik istihdamdakiler** de **işsiz** sayılmalıdır.

Buna göre;

Gerçek İşsizlik Oranı=İşsizlik Oranı+Eksik İstihdam Oranı